

*Anna Rogozińska-Pawelczyk**

WSPIERANIE RÓWNOWAGI PRACA–ŻYCIE W ORGANIZACJACH WYRÓŻNIONYCH W OGÓLNOPOLSKIM PLEBISCYCIE „FIRMA PRZYJAZNA MAMIE”

1. O plebiscycie „Firma Przyjazna Mamie”

Zarówno przyszli rodzice, jak i osoby już posiadające dzieci, mogą liczyć na podstawowe wsparcie ze strony rządu. Kodeks Pracy gwarantuje pomoc taką, jak: urlopy macierzyńskie i wychowawcze, organizacja placówek opiekuńczych oraz świadczenia finansowe. Jednak w większości przypadków nie jest to wystarczająca pomoc, szczególnie dla matek, by poczuć się bezpiecznie na rynku pracy i nie martwić się o przyszłość własnego zatrudnienia. Dlatego dodatkowe rozwiązania oferowane młodym rodzicom przez pracodawców są tak cenione. Firmy, których priorytetem staje się ich dobro i poczucie bezpieczeństwa, zasługują na wyróżnienie i docenienie.

Konkurs „Firma Przyjazna Mamie” zaistniał po to, by pokazać pracownikom, że takie organizacje istnieją, że nie wszystkim los przyszłej matki jest obojętny, a nawet przesądzony na jej niekorzyść. Celem konkursu jest także unaocznienie i medialne nagłośnienie pozytywnych wzorców pozostałym pracodawcom, realne przedstawienie im problemu i pokazanie, iż istnieją proste rozwiązania. Proponowane ułatwienia natomiast nie stanowią dla firmy kosztu, stają się bowiem długoterminową inwestycją w pracowników, którzy są bardziej zmotywowani, mając poczucie, że firma o nich dba.

Pierwsza edycja plebiscytu odbyła się w 2005 roku i odbywają się kolejne, co może świadczyć o niesłabnącej popularności. Przeprowadzeniem zajęły się miesięczniki „Dziecko” oraz „Poradnik Domowy” przy wsparciu partnerów medialnych oraz fachowców z Polskiego Towarzystwa Zarządzania Kadrami. Na łamach prasy i telewizji ogłoszono, iż poszukiwani są pracodawcy wprowadzający w swoich firmach zmiany mające na celu ułatwienie rodzicom godzenia pracy zawodowej i obowiązków rodzinnych. Poszukiwani byli pracodawcy otwarci na niestandardowe formy pracy: nienormowany czas pracy, możliwość negocjacji zakresu obowiązków, przesuwanie czasu pracy, czasowe zmniejsza-

* doktor nauk ekonomicznych, adiunkt w Katedrze Pracy i Polityki Społecznej UŁ.

nie etatu, przenoszenie stanowisk pracy do domu, praca on-line. Wśród zgłoszonych firm znalazło się kilka takich, które wypłacają „becikowe”, oferują laptop do pracy w domu, telefon komórkowy do kontaktów z firmą lub pakiet usług medycznych w komercyjnej placówce. Zgłoszenie firmy w formie pisemnej zawierało nazwę, krótki opis i przykłady stosowanych w niej ułatwień.¹

Patronem trzeciej edycji plebiscytu „Firma przyjazna mamie” w 2007 roku była Joanna Kluzik-Rostkowska, Podsekretarz stanu w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego. Ambasadorem akcji została Monika Richardson, redaktor naczelna miesięcznika „Zwierciadło”. Partnerami plebiscytu byli: Program 2 Telewizji Polskiej, Polskie Radio — Program Pierwszy i Trzeci, magazyny: „Zwierciadło” i „Sens”, portal internetowy: Gazeta.pl, serwisy Praca.Gazeta.pl i Dziecko.pl, a także AMS, „Metro”, „Gazeta Wyborcza” — Dodatek Praca oraz Polskie Stowarzyszenie Zarządzania Kadrami. W edycji konkursu za 2007 rok nadeszło ponad 400 zgłoszeń z całej Polski, blisko trzy razy więcej niż w pierwszej edycji.

2. Laureaci trzeciej edycji plebiscytu

W drodze otwartego konkursu zostało wyłonionych pięć wyróżniających się firm.

a) I miejsce — firma Hewitt Associates

Hewitt Associates istnieje na rynku już od 65 lat, na rynek polski weszła w 1995 roku. Jest firmą zajmującą się dostarczaniem usług HR, konsultingiem i outsourcingiem. Należy do światowych liderów wśród firm doradczych świadczących kompleksowe rozwiązania w zakresie zarządzania kapitałem ludzkim. Firma posiada filie w 35 krajach świata, ma ponad 23 000 konsultantów, na co dzień wspomaga firmy w osiągnięciu konkurencyjnej pozycji na rynku poprzez zwiększanie zaangażowania i efektywności ich pracowników. Firma stosuje różnorodne rozwiązania dopasowane do indywidualnych potrzeb poszczególnych klientów.²

W Polsce firma zatrudnia ponad 160 osób, z czego 7% stanowią kobiety. Uznanie jury zdobyła ofertą dodatkowych 4 tygodni płatnego urlopu dla matki oraz 2 tygodni również w pełni płatnego urlopu dla ojca dziecka do wykorzystania zaraz po porodzie. W przypadku, gdy osoba nie chce skorzystać z takiej oferty, przysługuje jej bonus w postaci równowartości miesięcznego wynagrodzenia. Firma oferuje również możliwość elastycznego czasu pracy, zatrudnienie w niepełnym wymiarze oraz możliwość pracy w domu.

¹ www.firmaprzyjaznamamie.pl (dostęp 30.11.2008).

² Sporządzono na podstawie informacji zawartych w portalu www.hewittassociates.com (dostęp 30.11.2008).

Dodatkowo rodzice otrzymują „becikowe” w wysokości 750 zł brutto oraz kwiaty i list gratulacyjny.³

b) II miejsce w plebiscycie — firma W. Kruk S.A.

W. Kruk jest najstarszą firmą jubilerską w Polsce. Powstała w 1840 roku, kiedy to w Poznaniu powstał zakład produkujący sprzęt liturgiczny oraz biżuterię na zamówienie dla ówczesnych kościołów i dworów. W 1893 roku firma została przejęta przez siostrzeńca właściciela — Władysława Kruka i to właśnie od jego imienia i nazwiska zrodziła się używana dotąd nazwa firmy. Od tego czasu firma z siedzibą w Poznaniu prężnie się rozwija i w 2002 roku pojawiła się na giełdzie Papierów Wartościowych.⁴

W. Kruk zatrudnia obecnie 536 pracowników, w tym 396 kobiet. Na drugie miejsce w plebiscycie zasłużyła, oferując zarówno matkom, jak i młodym ojcom „becikowe” w wysokości 1 200 zł brutto wypłacanych ze środków firmy. Osoba, która ma wykupione dodatkowe dobrowolne ubezpieczenie pracownicze może liczyć na jeszcze wyższą sumę. W ofercie firmy znajduje się również elastyczny czas pracy, możliwość pracy w niepełnym wymiarze godzin, a także dodatkowe szkolenia dla mam po urlopie wychowawczym. Ponadto pracownicy chwalą pozytywną atmosferę w firmie.

c) III miejsce w plebiscycie — firma IBM Polska

Firma IBM jest największą na świecie organizacją technologii informatycznych, a także największą na świecie firmą produkującą sprzęt komputerowy. W 164 krajach zatrudnia ponad 325 000 pracowników. Jest światowym liderem w zakresie nowoczesnych rozwiązań informatycznych. Kreuje, produkuje oraz rozwija najbardziej zaawansowane technologie informatyczne obejmujące systemy komputerowe, systemy sieciowe, oprogramowanie oraz rozwiązania z zakresu mikrotechniki.⁵

Siedzibę w Polsce otworzyła w 1991 roku. IBM Polska zatrudnia ponad 2 000 osób, z czego prawie 50% stanowią kobiety. Trzecie miejsce w plebiscycie zajęła dzięki stworzonym przez siebie specjalnym programom. Jest nim między innymi program „Home Working”, który daje możliwość pracy w domu przez 1–3 dni w tygodniu. Powstał również program „Pozostań w kontakcie”, który zapewnia młodym matkom stały kontakt ze współpracownikami oraz możliwość korzystania z komputera osobistego z dostępem do Internetu. Pozostając w domu, można również brać udział w szkoleniach e-learningowych. W IBM Polska dostępny jest także „Poradnik młodej pracującej matki”, który radzi, jak uporać się ze stresem po powrocie do pracy z urlopu macierzyńskiego lub wychowawczego. Dodatkowo

³ www.firmaprzyznamamie.pl, *Laureaci plebiscytu* (dostęp 30.11.2008).

⁴ www.kruk.pl (dostęp 30.11.2008).

⁵ www.ibm.com.pl, *Informacje o IBM Polska* (dostęp 30.11.2008).

firma oferuje pakiet „Baby born”, na który składa się podręcznik o wychowaniu i przybory do pielęgnacji niemowląt.⁶

d) wyróżnienia w plebiscycie

Firma Airline Accounting Center Sp. z o.o.

Firma świadczy usługi finansowe i administracyjne dla linii lotniczych takich, jak: Luftchansa, Finnair, Swiss International Airlines. Siedzibę w Krakowie firma otworzyła w 2003 roku. Airline Accounting Center świadczy usługi najwyższej jakości poprzez stosowanie innowacyjnych i efektywnych procesów.⁷ Kobiety stanowią 85% wszystkich zatrudnionych.

Wyróżnienie zostało przyznane z uwagi na znaczącą przewagę kobiet nad liczbą zatrudnionych mężczyzn w firmie oraz dzięki pakietowi opieki medycznej, jaki jest oferowany dzieciom pracowników. Co więcej, firma refunduje również część opłat za żłobek. Ponadto, pracownicy chwalą sobie przyjazną atmosferę w organizacji.⁸

Firma Wydawnictwo Medycyna Praktyczna

Institucja ta jest największym w Polsce centrum innowacji medycznej dla lekarzy. Powstała w 1991 roku i od tego czasu jest wiodącym na rynku wydawcą literatury fachowej. Z jej inicjatywy powstała Polska Misja Medyczna i Polski Szpital Polowy, których działania koncentrują się na udzielaniu pomocy medycznej między innymi w Afganistanie, Iraku, Algierii, a także w Iranie.⁹

Medycyna Praktyczna zdobyła wyróżnienie, ponieważ młodym matkom oferuje elastyczny czas pracy, pracę w domu oraz zatrudnienie w niepełnym wymiarze czasu. Podczas trwania urlopu macierzyńskiego istnieje możliwość korzystania z firmowego sprzętu. Jako dodatkowy bonus, firma wypłaca młodym matkom „becikowe” w wysokości 1 000 zł brutto.

3. Plebiscyt *Firma Przyjazna Mamie* — finał V edycji¹⁰

W 2010 roku już po raz piąty odbył się coroczny konkurs. W plebiscycie znalazły się firmy, które nie tylko przestrzegają przepisów Kodeksu Pracy, ale także pomagają rodzicom w bardziej czynny sposób, niż tylko ten, który wymagany jest przez prawo. W niektórych firmach jest możliwość pracy zdalnej lub elastyczny czas pracy, w innych rodzice otrzymują „becikowe” na wyprawkę dla dziecka. W tym roku do konkursu przystąpiło aż 400 firm. Tylko w czterech

⁶ www.firmaprzyjaznamamie.pl, *Laureaci plebiscytu* (dostęp 30.11.2008).

⁷ www.airline-accounting-center.com.pl (dostęp 30.11.2008).

⁸ www.edziecko.pl, *Poznajcie firmy przyjazne mamie* (dostęp 30.11.2008).

⁹ www.mp.pl (dostęp 30.11.2008).

¹⁰ www.firmaprzyjaznamamie.pl, *Laureaci plebiscytu* (dostęp 7.05.2010).

zgłoszonych firmach oferowano też dłuższy płatny urlop macierzyński. Jedna z firm miała też przyzakładowe przedszkole.

W sumie nagrodzono trzy firmy. Pierwsze miejsce zdobył Danone, głównie za dodatkowe 30 dni urlopu, skrócony dzień pracy (przy pełnej pensji) po powrocie z urlopu macierzyńskiego, oraz chronienie przez 6 miesięcy przed zwolnieniem po powrocie z urlopu. Dodatkowo firma zapewnia bony z tytułu urodzenia dziecka i urlop okolicznościowy dla ojców, a także możliwość pracy w domu.

Poza Danone nagrody zdobyło też Gdańskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej oraz firma Lex Sufiks, zatrudniająca 13 mam (na 19 kobiet). Wyróżnienie zdobył Mars Polska.

a) I miejsce w plebiscycie — Firma Danone Sp z o.o.

Jest częścią międzynarodowej Grupy Danone, lidera w branży spożywczej. W Polsce firma zatrudnia 1383 osoby w warszawskiej siedzibie i w dwóch fabrykach, w tym 397 kobiet.

Każda mama otrzymuje dodatkowe 30 dni płatnego urlopu do wykorzystania w ciągu roku od urodzenia dziecka. Przez 2 miesiące po powrocie z urlopu może pracować 6 godzin dziennie, otrzymując wynagrodzenie za 8 godzinny dzień pracy. Wszystkie mamy (nawet te, które mają umowy na czas określony) są chronione przed zwolnieniem przez 6 miesięcy od powrotu z urlopu macierzyńskiego. Mogą też pracować w domu (firma zapewnia im służbowy laptop i telefon) i ustalić z przełożonym własne godziny rozpoczęcia i zakończenia pracy. Ojcowie otrzymują dodatkowy dzień urlopu okolicznościowego z tytułu urodzenia dziecka. Mogą go wykorzystać w ciągu pierwszych trzech miesięcy życia malucha.

Wszystkie pracownice mają zagwarantowany poród rodzinny w placówce Medicover. Dzieci pracowników (od 2 do 24 m.ż.) mogą skorzystać z bezpłatnych szczepień przeciwko pneumokokom. Z tytułu urodzenia dziecka młodzi rodzice otrzymują bony do sklepów Smyk.

W Warszawie i w Bieruniu jest pokój dla mam karmiących. Poza tym firma zapewnia paczki świąteczne dla dzieci do 16 r.ż., dofinansowanie wypoczynku pracowników oraz organizuje pikniki firmowe, dni otwarte dla pracowników i ich rodzin.

b) II miejsce w plebiscycie — Firma Gdańskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej

Firma zajmuje się produkcją i dystrybucją ciepła na terenie Trójmiasta. Zatrudnia 423 osoby, w tym 120 kobiet.

Od początku 2009 roku obowiązuje program, który gwarantuje zarówno mamom, jak i ojcom 30 dni kalendarzowych dodatkowego urlopu do wykorzystania w ciągu roku od urodzenia lub przysposobienia dziecka, 1 000 zł z tytułu urodzenia dziecka, możliwość pracy zdalnej przez jeden dzień w tygodniu (dla wychowujących dzieci w wieku do lat 2), jeśli charakter pracy to umożliwia. Pracownicy mogą także dostosować godziny rozpoczęcia i zakończenia pracy do

obowiązków rodzicielskich oraz korzystać z opieki medycznej w prywatnej przychodni.

Firma jest zaangażowana w działania na rzecz lokalnej społeczności, organizuje konkursy dotyczące ekologicznych rozwiązań, jest fundatorem 30 placów zabaw w Trójmieście, wydała dwie edukacyjne książeczki dla dzieci.

c) III miejsce w plebiscytcie — Firma Lex Bufiks Biuro Rachunkowe z Włoszczowej

Firma zatrudnia 19 kobiet, 13 z nich jest mamami. W pewnym momencie w ciąży było 90% pracownic. W tym roku urodziło się czworo dzieci (w sumie pracownice mają ich 19). Do plebiscytu firmę zgłosiło 13 osób. Szefowa biura jest matką dwójki dzieci i zapewnia swoim pracownikom maksymalne wsparcie, przekonując, że można umówić się na takie rozwiązanie, żeby zarówno pracodawca, jak i pracownica byli zadowoleni. Matki mają możliwość pracy w niepełnym wymiarze godzin, możliwość pracy w domu (założone specjalne łącze z dostępem do danych). Dzieci bywają w firmie, a mamy karmiące mają do dyspozycji miejsce, w którym mogą odciągać pokarm. Firma prowadzi społeczną działalność promującą aktywne macierzyństwo (wydała np. kalendarz z hasłem „Odpowiedzialna i zorganizowana — to pracująca mama”).

d) wyróżnienie w plebiscytcie — Firma Mars Polska

Firma działa w 75 krajach, w Polsce od 1992 roku. Produkuje czekoladowe batoniki, karmę dla zwierząt oraz dania gotowe. W firmie zatrudnionych jest około 1 400 osób, 30% to kobiety.

Pracownikom, które zaszyły w ciąży firma zapewnia bezpłatną złotą kartę Medicovert uprawniającą do rodzinnego porodu. Mamom i kobietom w ciąży gwarantuje miejsca parkingowe blisko wejścia. Pracownicy otrzymują także kartę umożliwiającą korzystanie z klubów fitness w całej Polsce (karta obowiązuje także podczas urlopów wychowawczych i macierzyńskich). Podczas urlopu macierzyńskiego i wychowawczego można korzystać z programu ubezpieczeniowego i oszczędnościowego. Mamy wracające z urlopów mają zapewnione wsparcie, mogą korzystać ze specjalnych warsztatów psychologicznych. Stworzono także specjalny program szkoleniowy dla ojców „Jak wspierać młode mamy”. Ponadto matki mogą pracować w niepełnym wymiarze godzin lub z domu (firma zapewnia im laptop i specjalną kartę sieciową oraz telefon służbowy).

4. Konkurs *Mama w Pracy*

Poza plebiscytem „Firma Przyjazna Mamie” organizowany jest też przez Fundację Św. Mikołaja konkurs „Mama w Pracy”. Konkurs ma promować firmy

przyjazne matkom. W ramach konkursu, firmom przyznawany jest tytuł „Firma nieprzeciętnie przyjaznej mamom”.

Otrzymują go firmy nie na podstawie rozmów z przedstawicielami firmy czy jej zarządem, ale na podstawie ankiet, które anonimowo wypełniają mamy. Taki system pozwala nagradzać firmy, które w praktyce są przyjazne, a nie te, które hasła o promowaniu matek mają po prostu zapisane w swoich regulaminach, ale raczej nie wprowadzają ich skutecznie w życie. Każda firma, która zgłasza swój udział w konkursie, otrzymuje raport ukazujący, w jaki sposób jej pracownice postrzegają politykę firmy wobec matek. Taki rodzaj informacji zwrotnej tworzy możliwość korygowania działań firmowych zorientowanych na budowanie równowagi praca–życie tej kategorii zatrudnionych.

W przypadku małych i średnich firm, ankietę wypełnia minimum 10 pracowników, zaś w przypadku firm dużych — 30. Ocenianiu podlegają udogodnienia, jak płatne urlopy po urodzeniu dziecka, możliwość elastycznego zarządzania godzinami pracy, możliwość pracy zdalnej, przedszkole w firmie i tym podobne.

W roku 2010 odbyła się druga edycja konkursu. Tytuł „Firma nieprzeciętnie przyjazna mamie” otrzymały firmy: Hewitt Associates sp. z o.o., Grupa IKEA, Nike Poland sp. z o.o. oraz Akademia Zabawy i Rozwoju OCTOPUS. Każda z wyróżnionych firm oferuje szereg udogodnień dla rodziców małych dzieci. Pracownicy Hewitt Associates mają prawo do 4 tygodni dodatkowego płatnego urlopu oraz możliwość elastycznego czasu pracy, w niepełnym wymiarze lub w domu. Kobiety zatrudnione w Grupie IKEA otrzymują dodatkowy płatny urlop po urodzeniu dziecka (trwający 30 dni) oraz mają zapewnioną kompleksową opiekę medyczną w czasie ciąży i po urodzeniu dziecka. Firma Nike Poland umożliwi kobietom w ciąży pracę w domu do porodu oraz po nim, a jej pracownice na czas urlopu macierzyńskiego i wychowawczego zachowują wszystkie benefity (np. samochód, telefon służbowy). Ze względu na charakter firmy OCTOPUS zatrudnione tam kobiety mogą pracować mając przy sobie dziecko, korzystają także z możliwości elastycznego czasu pracy lub pracy w niepełnym wymiarze czasu.

Podsumowanie

W Polsce zwyczajowo rodzina jest wymieniana jako wartość najwyższa. Jednak zawód „matka” oceniany jest wyjątkowo nisko. W związku z tym kobiety coraz mniej chętnie decydują się na dzieci. Kraje, w których udało się odwrócić niekorzystne demograficzne trendy, to te promujące udogodnienia dla młodych rodziców — elastyczny czas pracy, stopniowe powracanie z urlopu macierzyńskiego, pracę w domu, dostosowanie wysokości podatków do liczby dzieci w rodzinie. To kraje, w których pożegnano się ze stereotypem, że matka małych dzieci jest gorszym pracownikiem.

Plebiscyty takie, jak „Firma przyjazna mamie” oraz „Mama w pracy” pokazują, że w Polsce nadszedł już czas na zmiany. Istnieją bowiem na rynku tacy

pracodawcy, którzy myślą inaczej niż większość. Którzy w młodych matkach widzą potencjał i chcą im sprzyjać, o których można powiedzieć, że zrobiły coś więcej ponad to, co nakazuje Kodeks Pracy.

Nagrodzone w plebiscycie przedsiębiorstwa proponują innowacje mające na celu poprawienie sytuacji młodej matki, która chciałaby móc opiekować się swoim małym dzieckiem, a jednocześnie kontynuować życie zawodowe. Są to firmy otwarte na niestandardowe formy pracy: nienormowany czas pracy, możliwość negocjacji zakresu obowiązków, przesuwanie czasu pracy, czasowe zmniejszanie etatu, przenoszenie stanowisk pracy do domu, praca on-line. Inwestują one w młode rodziny: wypłacają „becikowe”, oferują laptop do pracy w domu, telefon komórkowy do kontaktów z firmą lub pakiet usług medycznych w komercyjnej placówce.

Anna Rogozińska-Pawelczyk

**SUPPORTING A WORK-LIFE BALANCE — LIFE IN THE ORGANIZATIONS
AWARDED IN THE ALL-POLAND POLL “A MUM-FRIENDLY FIRM”**

(Summary)

Issues involved in balancing employee’s personal life and career are not simple, as both parties to the employment contract, i.e. the employee and the employer, need to show involvement. In Poland, the systems aiding work-life balance are only emerging.

The article aims to present some employers participating in the contests “A Mum-friendly Firm” and “A Mum at Work” that implement solutions helping their workforce find work-life balance.